

Umět a znát, abychom si v životě věděli rady

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Učební osnovy 1. stupně

Člověk a jeho svět

Verze platná od 1. 9. 2023

Charakteristika předmětu

- žáci vyhodnocují a zpracovávají nové poznatky a informace
- začleňují se exkurze, tematické vycházky, návštěvy muzeí
- využívají se vlastní prožitky žáků a jejich zkušenosti
- pracuje se s různorodými informačními zdroji – encyklopedie, besedy, internet
- vychází se z poznání nejbližšího okolí a bezprostředních mezilidských vztahů
- učí se formulovat vztahy založené na úctě k právům dětí (Program „Spolu to dokážeme 3“)
- na výukových seminářích si žáci upevňují praktické dovednosti
- do výuky zařazujeme témata finanční gramotnosti, aby se žáci naučili zodpovědně rozhodovat o svých financích. Aby nebyli snadno ovlivnitelní reklamou a různými jinými obchodními nabídkami.
- výuka finanční gramotnosti je realizována formou tematické a projektové výuky.
- využíváme knihu Rozumíme penězům pro první stupeň základní školy, která byla vydána v rámci projektu Rozumíme penězům, do kterého byla naše škola zapojena.
- v hodinách zásadně pracujeme pouze s finančním rozpočtem fiktivních rodin. V žádném případě nezjišťujeme finanční zázemí rodin žáků ani existenci či výši jejich kapesného.

Zařazení průřezových témat

výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá
- objevujeme Evropu a svět

Environmentální výchova

- ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověku k prostředí

Mediální výchova

- kritické čtení, poslouchání a pozorování mediálních sdělení, interpretaci vztahu mediálních sdělení a reality, fungování a vliv médií společnosti

Přehled očekávaných výstupů a učiva

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (Žák...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (Žák...)	UČIVO	POZNÁMKY
MÍSTO, KDE ŽIJEME (1. OBDOBÍ)			
ČJS-3-1-01 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí	Vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo. Pojmenuje možná nebezpečí v nejbližším okolí.	Adresa Bezpečná cesta do školy Dopravní značky Orientace v jednoduchém plánu	1. – 2. ročník Pozn.: Beseda se strážníkem
ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)	Uvede, že Chrudim leží v Pardubickém kraji. Popíše změny ve svém okolí (nové stavby...).	Významné budovy v Chrudimi Obec a okolí	3. ročník
MÍSTO, KDE ŽIJEME (2. OBDOBÍ)			
ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	Uvede, že jeho bydliště leží ve východních Čechách, na úpatí Železných hor, blízko města Pardubice.	Orientace v mapě	4. ročník
ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje	Určí světové strany na klasické i digitální mapě.	Světové strany	4. – 5. ročník

se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	Naplňuje výlet s ohledem na možná rizika (náročnost terénu, délka trasy, předpověď počasí, vybavení, jídlo a pití)	Práce s mapou Vyhledávání informací Zásady bezpečnosti	
ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrt, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy	Rozlišuje informace, které poskytují různé druhy map (mapa dopravní, turistická, satelitní, ...). Vyhledá na mapě pro něho podstatné informace (občerstvení, koupaliště, ...).	Druhy map	4. – 5. ročník
ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam	Vyhledá typické regionální zvláštnosti. Posoudí jejich význam.	Vyhledávání informací Kulturní památky	3. – 4. ročník Pozn.: regionální zvláštnosti (např. Geopark Železné hory, přehrada Seč, hrady, zámky, země keltů Nasavrky, skanzen Veselý kopec)
ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	Porovná způsob života a přírodu v Česku i v jiných zemích.	Vyhledávání informací	5. ročník
ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé	Rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich	Státní symboly Orgány státní moci	4. ročník

jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam	zástupce. Uvede příklady symbolů našeho státu a objasní jejich význam.		
LIDÉ KOLEM NÁS (1. OBDOBÍ)			
ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům	Rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi. Respektuje odlišnosti svých spolužáků.	Rodina Rodokmen Třídní pravidla	1. – 3. ročník
ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	Pojmenuje některá povolání. Objasní význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.	Povolání	1. – 2. ročník
ČJS-5-2-03 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů,	Orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí,	Finanční gramotnost	3. ročník Pozn.: Projekt nakupování

vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy	proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy.		
LIDÉ KOLEM NÁS (1. OBDOBÍ)			
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě).	Pravidla slušného chování Mezilidské vztahy Třídní pravidla	4. ročník Pozn.: Spaní ve škole
ČJS-5-2-02 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	Rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat.	Pravidla slušného chování Rizikové situace Třídní pravidla	4. – 5. ročník
ČJS-5-2-03 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy	Orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy.	Finanční gramotnost	4. – 5. ročník

LIDÉ A ČAS (1. OBDOBÍ)			
ČJS-3-3-01 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti	Používá slova např. včera, předevčírem, vloni, před rokem, za měsíc. Hovoří o minulosti, budoucnosti a přítomnosti.	Dny v týdnu Režim dne Hodiny Měsíce v roce Roční období Práce s kalendářem	1. – 2. ročník
ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu	Představí významnou osobnost, historickou památku či událost z dějin regionu.	Regionální památky Významné osobnosti Chrudimi	3. ročník Pozn.: „Referátem“ může být povídka, komiks, muzejní poster, divadelní scénka... Představuji si to třeba jako projektový den, při kterém by (třeba) ve dvojicích studovali, tvořili a prezentovali.
ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost	Uvede základní informace o sobě. Pojmenuje členy širší rodiny. Na příkladech porovnává minulost a současnost.	Datum narození Lidské činnosti Minulost a současnost Lidové zvyky a tradice	2. ročník Pozn.: Vytvoří jednoduchý grafický organizér (například Vennův diagram nebo „T tabulku“) s jehož

			<p>pomocí porovná minulost a současnost.</p> <p>Pozn.: Rozhovor s prarodiči (naučit žáky, jak se ptát: „Babi, jak jsi trávila víkend, když jsi byla stejně stará, jako já?“).</p> <p>Pozn.: Na základě čteného textu, pozorovaného obrázku nebo sledovaného filmu, resp. prezentace</p>
LIDÉ A ČAS (2. OBDOBÍ)			
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	Pracuje s časovými údaji	Časová osa Státní svátky	4. ročník
ČJS-5-3-02 využívá knihovny, sbírky muzeí a galerie jako informační zdroje pro pochopení minulosti	Využívá knihovny, sbírky muzeí a galerie jako informační zdroje pro pochopení minulosti.	Práce s informacemi	4. ročník 3. ročník – Chrudim Pozn.: návštěva knihovny, muzea, galerie
ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem	Srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce	Život předků v našem regionu	3. ročník Pozn.: Regionální muzeum

území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifík	předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifík.		Pozn.: Nasavrky – keltové
ROZMANITOST PŘÍRODY (1. OBDOBÍ)			
ČJS-3-4-01 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	Znaky ročního období Měsíce v roce	1. a 2. ročník Pozn.: vycházky
ČJS-3-4-02 rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě	Rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků. Pojmenuje přírodniny, které se nacházejí v blízkém okolí.	Jehličnaté a listnaté stromy Ovoce, zelenina Byliny, dřeviny Neživá a živá příroda	1. – 3. ročník
ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů.	Délka, hmotnost, objem, teplota Pokusy Látky a jejich vlastnosti	3. ročník

ROZMANITOST PŘÍRODY (2. OBDOBÍ)			
ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Rozpozná živé a neživé přírodniny. Vyjmenuje základní podmínky pro život organismů. Vyvodí vztahy mezi živou a neživou přírodou. Uvede příklady vzájemného ovlivňování člověka a přírody.	Živá a neživá příroda Základní podmínky života Ochrana přírody	3. ročník
ČJS-5-4-02 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období	Vyjmenuje planety sluneční soustavy. Vysvětlí střídání čtyř ročních období a střídání dne a noci.	Vesmír Sluneční soustava	5. ročník Pozn.: návštěva hvězdárny nebo planetária
ČJS-5-4-03 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy	Roztřídí na základě společných znaků dané organismy. Popíše části těla vybraných rostlin, živočichů a hub. Popíše potravní vztahy. Vybrané organismy zařadí do příslušného ekosystému.	Rostliny, živočichové, houby Potravní řetězec Přírodní společenstva	3. – 4. ročník

ČJS-5-4-04 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Porovnává základní projevy života konkrétních organismů. Roztřídí vybrané živé organismy podle nápadných znaků. Třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy.	Základní projevy života rostlin a živočichů Třídění živočichů (obratlovci, bezobratlí), rostlin (byliny, keře, stromy, houby)	(3. – 4. ročník)
ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat.	Ochrana životního prostředí Ochrana zdraví Vliv člověka na přírodu	4. ročník
ČJS-5-4-06 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	Zrealizuje jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, zaznamená jeho průběh. Vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu.	Pokusy	3. ročník
ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ (1. OBDOBÍ)			
ČJS-3-5-01 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím	Režim dne Hygienické návyky Prevence nemocí a úrazů	1. – 4. ročník

o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví	elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	Pitná režim Zásady zdravé výživy	
ČJS-3-5-02 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.	Pravidla silničního provozu Bezpečná cesta do školy Třídní pravidla Školní řád	1. – 5. ročník Pozn.: Tento výstup naplňujeme ve spolupráci s městskou policií.
ČJS-3-5-03 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	Chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek.	Telefonní čísla tísňových linek Rizikové situace	1. – 5. ročník
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.	Mimořádné události Modelové situace	1. – 5. ročník

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ (2. OBDOBÍ)			
ČJS-5-5-01 využívá poznatky o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života	Využívá poznatky o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života.	Lidské tělo Zdravý životní styl Návykové látky	4. ročník
ČJS-5-5-02 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození	Rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození.	Vývojové etapy v životě člověka Vývoj lidského plodu, těhotenství	4. ročník
ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob.	Denní režim Plánování a uspořádání času	4. – 5. ročník
ČJS-5-5-04 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí	Pozná základní dopravní značky a vysvětlí jejich význam. Zná základní pravidla silničního provozu. Popíše správné řešení dopravní situace. Popíše, jak	Dopravní výchova – chodec, cyklista	4. – 5. ročník

odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	se zachová v případě život ohrožujících nebezpečí.		
ČJS-5-5-05 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek	Předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek.	Návykové látky a jejich vliv na zdraví	4. ročník
ČJS-5-5-06 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou	Uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou.	Péče o zdraví Duševní hygiena Preventivní prohlídky	4. ročník
ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	Rozezná a ošetří drobná poranění, zajistí lékařskou pomoc.	Základ první pomoci Prevence úrazu	4. ročník